

Nr 601

Av herr **Andersson, Torsten, m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95, angående utbildningen av lärare på det husliga området m. m.

I propositionen nr 95 har Kungl. Maj:t framlagt förslag till omorganisation av utbildningen av lärare på det husliga området m. m. Propositionen har sin utgångspunkt i det betänkande rörande den husliga lärarutbildningen som 1953 års lärarinneutbildningskommitté avlämnade år 1957. Förslagen i propositionen synes oss i stort sett acceptabla, och vi konstaterar med tillfredsställelse, att lärarutbildningen på det husliga området nu äntligen kommer att få en modern och ändamålsenlig organisation med tillräcklig utbildningskapacitet. I ett avseende finner vi dock propositionen klart otillfredsställande och detta sammanhänger med lokaliseringen av seminarierna.

I propositionen föreslås, att det framdeles skall finnas fyra seminarier, nämligen i Stockholm, Uppsala, Göteborg och Umeå. Samtliga blir statliga. Den föreslagna nya seminarieorganisationen bygger helt på seminarier som redan finns på de nämnda fyra orterna. Dessa seminarier omorganiseras och utvidgas i vissa fall. Eftersom Kungl. Maj:t valt den i och för sig riktiga principen att bygga upp den nya seminarieorganisationen på de grundvalar som redan finns i den nuvarande organisationen erhåller södra Sverige, där det nu icke finns något seminarium, icke heller framdeles en sådan utbildningsinstitution. I de mellersta delarna av landet kommer det att finnas icke mindre än tre seminarier, nämligen i Göteborg, Stockholm och Uppsala. Norrland får det fjärde seminariet.

Denna geografiska fördelning av lärarseminarierna kan vi icke finna tillfredsställande. Medan två så närbelägna orter som Uppsala och Stockholm erhåller var sitt seminarium, kommer det icke att finnas några utbildningsmöjligheter på detta område i hela den södra delen av landet. De ungdomar från Sydsverige, som vill utbilda sig på det husliga området, måste för framtiden liksom nu är fallet genomföra sina seminariestudier i andra delar av landet, långt från hemorten. Detta torde komma att bli till avsevärd nackdel för rekryteringen till dessa lärarbanor. Erfarenheterna från bland annat det nuvarande seminariet i Umeå bekräftar, att tillkomsten av ett seminarium i en viss landsdel starkt ökat rekryteringen till lärarbanorna på det husliga området inom landsdelen i fråga. Man torde inte heller böra bortse från

den synpunkten, att inrättandet av ett dylikt lärarseminarium i en landsända kommer att stimulera de lokala skolmyndigheternas intresse för undervisningen i husliga ämnen. Med den stora brist på lärare i dessa ämnen som för närvarande råder och som kommer att kvarstå några år framåt kommer avsaknaden av ett seminarium i södra Sverige att försvåra möjligheterna för skolstyrelserna i denna del av landet att besätta lärartjänsterna med kompetenta innehavare, i varje fall temporärt och kanske även på längre sikt. Starka skäl talar således enligt vår uppfattning för att ett seminarium förlägges till södra Sverige.

Frågan är då, om detta bör medföra, att något av de övriga fyra seminarierna bör utgå ur seminarieorganisationen eller om motiv kan anföras för inrättande av ett femte seminarium. Lärarinneutbildningskommittén föreslår inrättande av fem seminarier, nämligen i Uppsala, Göteborg, Norrköping, Hälsingborg och Umeå. Den enligt propositionen till fyra seminarier nedskurna organisationen får emellertid ungefär samma utbildningskapacitet som den av kommittén föreslagna organisationen, och någon utökning av denna kan för närvarande i varje fall icke anses befogad. Troligt är dock att enhetsskoleorganisationens fortsatta utbyggnad kommer att kräva ett successivt ökat antal lärare av vissa kategorier, särskilt barnavårdslärare och i viss utsträckning även hushållslärare. I fråga om ekonomiföreståndare, som också skall utbildas vid de husliga lärarseminarierna, har Kungl. Maj:t föreslagit en årlig elevintagning av endast 24, medan kommittén förordat bibehållande av åtminstone den nuvarande utbildningskapaciteten, 36 à 37 nya elever årligen. Kommitténs förslag förefaller mera realistiskt avvägt i förhållande till behovet av ekonomiföreståndare än Kungl. Maj:ts förslag.

Dessa båda här sist berörda omständigheter — ökat behov av vissa kategorier av lärare på det husliga området inom enhetsskolan samt behovet av flera ekonomiföreståndare än som räknats med i propositionen — kan anföras som motiv för inrättande av ett femte seminarium. Ett annat skäl är det, att det ur utbildningssynpunkt är fördelaktigare med mindre seminarier än större. Utbildningen kan bedrivas effektivare med ett lägre elevantal. De årliga kostnaderna för en organisation med fem seminarier torde icke bli nämnvärt högre än en organisation med fyra seminarier. Nackdelen ur ekonomisk synpunkt med en organisation om fem utbildningsanstalter hänför sig till investeringskostnaderna vid det femte seminariets start. Vi anser således att övervägande skäl talar för att ett femte seminarium, förlagt till södra Sverige, bör inrättas utöver de i propositionen föreslagna fyra.

Skolöverstyrelsen, som i sitt remissyttrande över lärarinneutbildningskommitténs betänkande föreslagit inrättande av ett seminarium i södra Sverige, anser i fråga om utbildningskapaciteten vid de olika semi-

narierna att vid vart och ett av seminarierna i Stockholm, Uppsala, Göteborg och södra Sverige bör årligen utexamineras 36 hushållslärare och 36 textillärare samt vid seminariet i Umeå 32 av vardera kategorien. Därutöver skulle vart och ett av seminarierna i Uppsala och södra Sverige årligen utexaminera 12 barnavårdslärare. Ekonomiföreståndarutbildningen skulle förläggas till Stockholm, Göteborg och Umeå med en årlig examination av 16 vid vardera seminariet. Vi finner skolöverstyrelsens förslag väl avvägt i fråga om utbildningen av hushållslärare och textillärare och förordar detta förslag. Vid seminariet i Södra Sverige bör således utbildningen av dessa lärarkategorier förekomma i den utsträckning skolöverstyrelsen föreslagit. I fråga om ekonomiföreståndarutbildningen däremot torde en årlig examination av 36 vara tillräcklig. Till seminariet i södra Sverige bör utöver utbildningen av hushållslärare och textillärare förläggas utbildning även av en tredje kategori. Huruvida denna tredje kategori bör vara barnavårdslärare eller ekonomiföreståndare anser vi oss här icke böra ta ställning till. Denna fråga bör bli föremål för fortsatta överväganden från Kungl. Maj:ts sida, innan seminarieorganisationen definitivt fastställs.

Vid bedömningen av frågan till vilken ort ett seminarium i södra Sverige bör förläggas är det nödvändigt att ta hänsyn till flera olika omständigheter, framför allt till möjligheterna att på respektive orter tillgodose behovet av klass och kurser för övningsundervisning samt till möjligheten att erhålla timlärare och speciallärare i sådana ämnen, där undervisningen är för litet omfattande för att medge inrättande av fasta lärartjänster. Ur den förstnämnda synpunkten erbjuder Malmö och Lund de bästa möjligheterna, men även Landskrona och Hälsingborg torde ha ett tillräckligt utvecklat skolväsen för att tillgodose behovet av övningsklasser. I fråga om tillgången på speciallärare erbjuder givetvis universitetsstaden Lund de bästa möjligheterna. En annan omständighet till vilken hänsyn bör tagas är, om det på någon ort redan finns lokaler som skulle kunna användas för det nya seminariet. Genom förläggningen av den andra lärarhögskolan till Skåne torde folkskoleseminariet i Lund och småskoleseminariet i Landskrona komma att nedläggas. Huruvida endera av dessa seminariebyggnader skulle kunna användas för det föreslagna husliga lärarseminariet undandrar sig vårt bedömande, men möjligheterna till en sådan lösning av lokalproblemet bör undersökas. Vi anser oss icke här böra förorda någon bestämd ort som förläggningsort för seminariet men utgår ifrån att det bör bli någon av de fyra städer vi här angivit. Övriga städer eller tätorter i södra Sverige torde icke kunna erbjuda de resurser i fråga om övningsklasser, som oundgängligen erfordras. Vi hemställer i anslutning till de synpunkter vi här anfört, att riksdagen måtte fatta principbeslut om att ett femte seminarium på det husliga området skall förläggas till södra

Sverige men att frågan om lämplig förläggningsort måtte bli föremål för utredning genom Kungl. Maj:ts försorg.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 måtte besluta

att utöver de fyra seminarier, som föreslagits i propositionen, skall inrättas ytterligare ett seminarium, förlagt till södra Sverige,

att årligen bör intagas 36 elever till ekonomiföreståndarkurserna i stället för enligt propositionen 24, samt

att uttala, att vid den definitiva utformningen av seminarieorganisationen hänsyn måtte tagas till de synpunkter som framförts i motionen.

Stockholm den 30 mars 1960

Torsten Andersson

Thorsten Larsson

Gärda Svenson